

Mesopotamië: geografie

Grenzen van Voor-Azië

- * W: Sinaï en Middellandse Zee
- * N: Zwarte Zee, Kaukasus en Kaspische Zee
- * O: Iran
- * Z: Perzische Golf en Indische Oceaan

Hoogvlakten

Het Hoogland van Anatolië

- * Voortzetting van bergketens in Europa van Alpen tot Balkan en die doorlopen tot in Centraal-Azië
- * N: Pontische bergen
- * Z en ZO: Taurus- en Anti-Taurusgebergte met ertussen de Cilicische passen
- * gemiddeld 800/900 m hoog
- * Tussen Kaspische en Zwarte Zee: tot 3 570 m
 - Vulkaan Elburz: 5 633m
 - Kasbek: 5 047 m
- * Rivier: Kizil-Irmak (Halys)
 - bron: Anti-Taurus
 - Monding: Zwarte Zee

Het Armeens hoogland

- * Voortzetting Klein-Aziatisch hoogland
- * N: Hoogvlakten rond Rezaiyyeh (= Urmia/Urumiyyeh meer in Iran; zoutachtig meer) en Van Meer (O-Turkije; zoutmeer) omringd door gebergten die voortzetting vormen van Elburzgebergte
 - strekken zich uit tot dalen van Araxes en Kura rivieren
- * bergland van Azerbaidjan en Armenië
 - steppenhoogvlakten (vb: Kars)
 - hoge steile toppen (vb: Ararat)

Het hoogland van Iran

- * O: +/- 1 500 m hoog
- * W: +/- 1 200 m hoog
- * Seistan: veel delen van slechts 300- 500 m hoog
- * Woestijnen:
 - Dasht-i Lut: zandwoestijn
 - Dasht-i Kavir: grint- en zoutwoestijn
- * O: Suleiman-gebergte (Pakistan)
- * ZO: hoogvlakten (in terrasvorm) van Baluchistan en Fars
- * N: Demavend (5 670 m) (ten NO van Teheran) met steile hellingen naar Kaspische Zee

Het Syrisch hoogland

- * Anti-Libanon en Libanon
- * Libanon:
 - steile en terrasvormige helling naar smalle kustgebied van Fenicië en Palestina
 - Zuidwaarts: gaat over in hoogvlakten met Dode Zee (diepste depressie ter aarde)
- * ZO: overgang naar Arabisch hoogland
 - Afrikaans karakter:
 - > kale, rotsachtige ketens
 - > zandwoestijnen, afgewisseld met vruchtbare oasen
- * Randgebergten dalen terrasvormig naar de zee
- * Yemen: +/- 4 000 m hoog
- * Orontes stroomt door Syrisch kustgebied naar Middellandse Zee
- * Palestina: Jordaan
 - bron: voet van de Hermon
 - door meren Merom en Tiberias
 - Monding: Dode Zee

De vruchtbare Mesopotamische laagvlakte:

- * Tussen Armeense hoogvlakte (N), Syrisch-Arabische woestijn (W) en Iraanse hoogvlakte (O)
- * Vruchtbaar door Tigris en Eufraat
 - Bron: beide ontspringen in Armeense berglanden
 - komen samen in Z-Mesopotamië (= Shatt-el Arab)
 - in Perzische Golf
 - Vroeger: afzonderlijke monding
 - Bijrivieren van Eufraat:
 - > Khaburrivier
 - > Balikhrivier
 - Bijrivieren van Tigris:
 - > N: grote en kleine Zab
 - > midden: Diyala
 - > Z: Kerkha en Karun

Woestijnen

- * Syrische, Arabische woestijn en schiereiland van Sinaï

Rol van de fysische aardrijkskunde

Invloed op bevolkingsstructuur

Bergvolkeren

- * van Armeense en Iraanse hooglanden
- * leefden vooral van razzia's in alluviale vlakte
- * oorlogszuchtige lieden

Sedentaire bevolking

- * bevolking van Mesopotamische laagvlakte
- * landbouw en veeteelt
 - hard werk en irrigatiesysteem => vruchtbare vlakte
- * Eerst Sumeriërs in Z, later Semietische Akkadiërs in N

Nomaden

- * Syrische-Arabische woestijn en Iran
- * zochten regelmatig nieuwe gebieden en weilanden voor hun fokkerij
- * meesters van karavaanhandel
- * Semieten

Belangrijke van het stroomgebied

- * Egypte: Nijl als centrum van beschaving
- * Voor-Azië: hoofdcentra van beschavingen in:
 - gebied van Tigris-Eufraat:
 - > Sumer, Akkad, Babylon
 - gebied van Kerkha en Karun
 - > beschaving van Elam
- * Pakistan: Indusgebied
 - Indusdalbeschaving van Harappa en Mohenjo-Daro
- * Turkmenistan: Oxus of Amu Darya

Mesopotamië: Ethnografie

De Semietische groep

Ethnische groepen

* twee groepen:

- O-Semietische groep:
 - > Akkadisch met 2 dialecten: Babylonisch en Assyrisch
- W-Semietische groep:
 - > NW-Semietische groep
 - ~ Kananees (Oud-Kananees, Hebreeuws, Fenicisch, Moabitisch, Ugaritisch)
 - ~ Armeens
 - > ZW-Semietische groep
 - ~ verscheidene Arabische dialecten

* *Verwantschap in taal betekent niet noodzakelijk een ethnische verwantschap*

Oorsprong en verspreiding

* +/- 3 000 vC: naast Sumeriërs in Z-Mesopotamië

- Armenië of Arabië als vaderland

* Vier fasen van verspreiding

- Akkadische invasie:
 - > Semieten uit W (Syrië) en stichtten Akkadische Rijk (2e helft 3e mill.)
- Amorietische invasie:
 - > Semieten trekken uit lan Amurru (= Westen, Syrië) en stichten 1e dynastie van Babylon
- Aramese invasie:
 - > +/- 14e-12e eeuw: stijd met Assyriërs, maar verplicht in hun gebied (Damascus-Aleppo) te blijven
 - > 1e mill.: taal verspreid over Nabije Oosten en wordt diplomatieke taal
- Invasie der Arabieren:
 - > verspreiding van de Islam (7e eeuw)

De Azianitische groep

* Talen of volkeren die noch onder Semietisch, noch onder Indo-Europees kunnen gerangschikt worden

Ethnische groepen

* Sumeriërs:

- reeds voor 3 200 vC in Z-Mesopotamië
- eerste dragers van Mesopotamische cultuur
- uitvinders van spijkerschrift
- Verdwijnen met einde van Ur-III periode (+/- 2000 vC)
- taal bleef als godsdienstige en liturgische taal tot einde van Babylonische tijd

* Gutti:

- Kwamen als veroveraars uit Zagrosgebergte en beëindigden Akkadische Dynastie
- regeerden (zeer kortstondig) in Z-Mesopotamië na Akkadiërs
- cultuur slecht gekend

* Elamieten:

- Leefden ten O van Mesopotamië, in gebied van Kerkha en Karunrivier en in Z-Iran

* Kassieten:

- Wellicht uit N-Syrië
- bestuurd door Indo-Europese aristocratie (te merken in taal)
- beëindigden dyn. van Hammurabi en stichtten 3e dyn. van Babylon (1 595 - 1 155 vC)

* Urarteërs:

- Koninkrijk Uratu in huidige Armenië, bij Van-meer (9e - 8e eeuw)
- taal verwant aan Hurritisch

* Hurrieten:

- reeds voor 2 000 in Voor-Azië aanwezig
- +/- 1 700 verspreid in Palestina en Syrië
- Vormen samen met Mitanni (= Indo-Europees volk) in het midden van het 2e millennium het dubbelrijk van de Hurri-Mitanni in N-Mesopotamië en N-Syrië

* Proto-Hatti

- ° oorspronkelijke inheemse bevolking in Kappadocië voor komst van Nesietische Indo-Europeanen
- ° waren de eigenlijke Hittieten
- ° vanaf +/- 3 000 vC in Klein-Azië
- ° in loop van 2e mill. Verdrongen door Indo-Europese veroveraars (Nesieten)
- ° taal bleef enkel als liturgische taal voor eredienst van bepaalde goden

De Indo-Europese groep

Ethnische groepen

- * Hittieten
- * Neo-Hittieten
- * Mitanni
- * Meden
- * Perzen

Oorsprong en verspreiding

- * Waarschijnlijk afkomstig uit O-Europese steppen
- * Door omstandigheden in verschillende golven en via verschillende richtingen in Nabije Oosten terechtgekomen